

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА

СОФИЯ 1000, БУЛ. "КНЯЗ ДОНДУКОВ" 16, ТЕЛ./ФАКС 987 48 01

**СПИСЪК НА РЕЗЕРВАТИ – ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА
по смисъла на чл. 12 от ЗПКМ**

№ по ред	наименование на резервата	местонахож-дение	документи за обявяване	документи за опазване
1	2	3	4	5
1.	Част от гр.Велико Търново	гр.Велико Търново с.Арбанаси	Постановление на МС № 506 от 27.12.1955 г. относно: обявяване на част от гр.Велико Търново за музеен резерват: "Територията на гр.Търново се разделя на три зони: първа зона: най-старите части на града – Момина крепост, Царевца и Трапезица се обявяват за исторически резерват; втора зона: кварталите – Асеново, Трудов фронт и Г.Кирков и старинната част на кварталите – Д.Благов, В.Коларов с граници до Паметника на обесените и територията на с.Арбанаси се поставя под специален режим; трета зона: всички нови квартали в града".	Наредба № 15 на Комитета за култура /КК/ и Комитета по архитектура и благоустройство /КАБ/ за опазване, застрояване и благоустрояване на старинната част на гр.Велико Търново /ДВ бр. 20 от 1980г./.
2.	Старинната част на Пловдив Старинен Пловдив	гр.Пловдив обл.Пловдив	Постановление на МС № 143 от 22.05.1956 г. относно: запазване, поддържане и възстановяване на	Разпореждане на МС № 418 от 05.11.1968 г. относно: отчуждаване за нуждите на Комитета по туризма на старинни

			архитектурните паметници и благоустрояване на старинната част на Пловдив: “Обявява старинната част на Пловдив за архитектурен музейен квартал”.	сгради в Несебър, Созопол, Пловдив, Жеравна, Котел и Копривщица: “...резервати на българската архитектура и култура”. Наредба № 20 на КК и КАБ за архитектурно-исторически резерват “Старинен Пловдив” /ДВ бр. 10 от 1981г./. Действащ Застроително-регулационен план и Специфичните правила и нормативи към него /ДВ бр.11/2001 г./.
3.	Град Несебър	гр.Несебър обл.Бургас	Постановление на МС № 243 от 18.07.1956 г. относно: обявяване на гр. Несебър за музейен, туристически и курортен комплекс от национално и международно значение: “Обявява град Несебър и крайбрежието му за музейен, туристически и курортен комплекс... Територията на старинния град се обявява за архитектурно-градоустройствен и археологически резерват”. Старият град Несебър е включен в Листата на световното наследство на VII редовна сесия на Комитета за световно наследство – Флоренция, 5-6.XII. 1983 г. /.	Наредба № 8 на КК и КАБ за архитектурно-исторически резервати и туристически обекти Созопол и Несебър /ДВ бр.9 от 1981г./. Постановление на МС № 174 за определяне граници на резервата “Старинен Несебър” – световна културна ценност /ДВ бр.75 от 91г./.
4.	Територията на Вътрешния град на Плиска, включена в каменната крепостна стена	гр.Плиска обл.Шумен	Постановление на МС № 161 от 05.08.1958 г. за обявяване на старините край Плиска, Мадара и Преслав за резервати /“Известия” бр.70 от 1958	Наредба № 22 на КК и КАБ за опазване на историко-археологически резервати “Плиска”, “Преслав” и “Мадара”

			г./: "Територията на Вътрешния град на Плиска, включена в каменната крепостна стена се обявява за историко-археологически резерват".	/ДВ бр.14 от 1981г./.
5.	Територията на стария град Преслав /Вътрешния и Външния град/, включена в границите на външната крепостна стена	гр.Преслав обл.Шумен	Постановление на МС № 161 от 05.08.1958 г. за обявяване на старините край Плиска, Мадара и Преслав за резервати /"Известия" бр.70 от 1958 г./: "Територията на стария град Преслав /Вътрешния и Външния град/, включена в границите на външната крепостна стена се обявява за историко-археологически резерват".	Наредба № 22 на КК и КАБ за опазване на историко-археологически резервати "Плиска", "Преслав" и "Мадара" /ДВ бр.14 от 1981г./.
6.	Районът, източно от с.Мадара между селото, лозята и шосето към парка, новото гробище, както и територията на парка под скалите	с.Мадара обл.Шумен	Постановление на МС № 161 от 05.08.1958 г. . за обявяване на старините край Плиска, Мадара и Преслав за резервати /"Известия" бр.70 от 1958 г./: "Районът, източно от с.Мадара между селото, лозята и шосето към парка, новото гробище, както и територията на парка под скалите се обявява за историко-археологически резерват". Мадарският конник е включен в Листата на световното наследство на III сесия на Комитета за световно наследство – Луксор, Кайро, X. 1979 г./.	Наредба № 22 на КК и КАБ за опазване на историко-археологически резервати "Плиска", "Преслав" и "Мадара" /ДВ бр.14 от 1981г./.
7.	Старинната част от гр.Котел	гр.Котел обл.Сливен	Решение на КАБ от 28.05.1960 г.за обявяване на старинната част на гр.Котел за бранище /резерват/ с архитектурно-музейно значение /квартали №№	Наредба № 12 на КК и МСА за опазване на възрожденската архитектура в Котленската селищна система / ДВ бр.101 от

			6,7,9,10,13 и 45 от плана на град Котел / /“Известия” бр.52 от 1960 г./	1982 г./.
8.	Село Боженци	с.Боженци, обл.Габрово	Решение на Държавния комитет по строителство и архитектура № 115 от 1964 г. за обявяване на с.Боженци, Габровски окръг за исторически и архитектурен резерват /ДВ бр.8 от 1964 г./.	Наредба № 9 на КК и КАБ за опазването, застрояването и благоустрояването на историко-архитектурния резерват “Боженци” /ДВ бр.26 от 1978 г./.
9.	Село Жеравна	с.Жеравна, обл.Сливен	Решение на Държавния комитет по строителство и архитектура № 151 от 07.07.1964г. за обявяване на с.Жеравна, Сливенски окръг за архитектурен резерват /ДВ бр. 65 от 1964 г./.	Наредба № 12 на КК и МСА за запазване на възрожденската архитектура в Котленската селищна система /ДВ бр. 101 от 1982 г./.
10.	Град Мелник	гр.Мелник, обл.Благоевград	Решение на Държавния комитет по строителство и архитектура № 152 от 07.07.1964 г. за обявяване на гр.Мелник за архитектурен резерват /ДВ бр. 65 от 1964 г./.	Протокол на Националния съвет за опазване на паметниците на културата /НСОПК/ при МК от 29.06. 1998 г.
11.	Теренът на античния град в курорта Хисар, ограден с крепостната стена	гр.Хисаря, обл.Пловдив	Решение на МС № 199 от 19.11.1976 г. за обявяване на античния град в курорта Хисар за археологически резерват /ДВ бр. 97 от 1976г./.	
12.	Скалните църкви при с.Иваново и принадлежащият им терен	с.Иваново, обл.Русе	Решение на ККИ от 30.03.1965 г. за обявяване на скалните църкви при с.Иваново и принадлежащия им терен за музеен резерват /ДВ бр. 84 от 1965 г./.	
			Скалните църкви в с. Иваново са включени в Листата на световното наследство на III сесия на Комитета за световно наследство – Луксор, Кайро,	

			Х. 1979 г./. Решение на МС № 953 от 04.11.1997 г. за обявяване на скаланите църкви край с.Иваново, община Иваново, и принадлежащия им терен за археологически резерват.	
13.	Средновековният град Червен и принадлежащият му терен	гр.Червен, обл.Русе	Решение на ККИ от 30.03.1965 г. за обявяване на средновековния град Червен и принадлежащият му терен за музеен резерват /ДВ бр. 84 от 1965г./. Решение на МС № 953 от 04.11.1997 г. за обявяване на средновековния град Червен, община Иваново и принадлежащия му терен за археологически резерват	
14.	Пещерата "Орлова чука" и принадлежащият ѝ терен	с.Пепелина, обл.Русе	Решение на ККИ от 30.03.1965 г. за обявяване на пещерата "Орлова чука" и принадлежащия ѝ терен за резерват. /ДВ бр. 84 от 1965г./.	
15.	Средновековна-та крепост "Хисаря" и част от квартал "Вароша"	гр.Ловеч обл.Ловеч	Разпореждане на МС № 364 от 24.09.1968 г. за обявяване на средновековната крепост "Хисаря" и част от квартал "Вароша" за музеен и туристически резерват.	Наредба № 10 на КК и КАБ за опазване и застрояване на архитектурно-историческия резерват "Вароша" – гр.Ловеч /ДВ бр.73 от 1978 г./.
16.	Останки на античния град Марцианополис край село Река Девня	с.Река Девня, обл.Варна	Заповед № 2698 от 28.12.1968 г. на МАБ за обявяване на останките на античния град Марцианополис край село Река Девня за археологически резерват.	Наредба № 4 на КИК и МСА за архитектурно-археологическия резерват /ДВ бр.48 от 1977 г./.
17.	Територията на античния град Никополис ад Иструм и принадлежащият	с.Никюп, обл.Велико Търново	Решение на КИК за обявяване на територията на античния град Никополис ад Иструм и принадлежащия му терен	

	му терен		за археологически резерват /ДВ бр.24 от 1969 г./.	
18.	Територията на тракийския и античния град Кабиле	с.Кабиле, обл.Ямбол	Решение на КИК за обявяване на територията на тракийския и античния град Кабиле за археологически резерват /ДВ бр.24 от 1969 г./.	Наредба № 25 на КК и КАБ за застрояване и опазване на археологическия и архитектурния резерват "Кабиле" /ДВ бр.14 от 1981 г./.
19.	Историческото място в долината на р.Текир дере	4 км източно от гр.Свищов обл.Велико Търново	Решение на КИК за обявяване на историческото място в долината на р.Текир дере за исторически резерват /ДВ бр.24 от 1969 г./.	
20.	Древното селище "Дуросторум-Дръстър"	гр.Силистра обл.Силистра	Разпореждане на Бюрото на МС № 627 от 28.12.1971 г. за обявяване на част от територията на гр.Силистра за археологически резерват: "Обявява за археологически резерват древното селище "Дуросторум-Дръстър" на територията на гр.Силистра".	Наредба № 1 на КИК и МСА за архитектурния и археологическия резерват "Силистра" /ДВ бр.44 от 1976 г./.
21.	Град Копривщица	гр.Копривщица Софийска област	Постановление на МС № 28 от 29.06.1971 г. за понататъшното развитие на град Копривщица: "Обявява град Копривщица за архитектурно-исторически резерват /ДВ бр.58 от 1971 г./.	Правилник на КИК и МСА за застрояване, благоустрояване и опазване на националния архитектурно-исторически резерват "Копривщица" /ДВ бр.22 от 1975 г./.
22.	Територията на античния град Одесос-Варна	гр.Варна обл.Варна	Разпореждане на Бюрото на МС № 76 от 21.05.1974 г. за обявяване на територията на античния град Одесос-Варна за археологически резерват.	Инструкция № 1 на КИК и МСА за опазване на архитектурния и археологическия резерват "Одесос-Варна" /ДВ бр. 83 от 1975 г./.
23.	Старата част на град Созопол	гр.Созопол обл.Бургас	Решение на Бюрото на МС № 320 от 07.09. 1974 г. за обявяване старата част на град Созопол за	Наредба № 8 на КК и КАБ за архитектурно-исторически резервати и туристически обекти

			архитектурно-исторически резерват и туристически обект.	Созопол и Несебър /ДВ бр.9 от 1981г./.
24.	Централно историческо ядро на София, което обхваща площите на античната Сердика и средновековния Средец	гр.София обл.София-град	Постановление на МС № 36 от 01.06.1976 г. за обявяване на площите на античната Сердика и средновековния Средец за историко-археологически резерват /ДВ бр. 47 от 1976 г./.	Наредба № 2 на КИК и МСА за опазване историко-археологическия резерват в центъра на гр.София /ДВ бр. 11 от 1977 г., ДВ бр.85 от 1979 г. – изменения/.
25.	Античният и средновековният град Паугалия-Велбъжд в центъра на град Кюстендил	гр.Кюстендил обл.Кюстендил	Разпореждане на Бюрото на МС № 16 от 21.02.1977 г. за обявяване на античния и средновековния град Паугалия-Велбъжд в центъра на град Кюстендил за архитектурен и археологически резерват /ДВ бр.18 от 1977 г./.	Наредба № 7 на КИК и КАБ за застрояване и опазване на архитектурния и археологическия резерват "Паугалия – Велбъжд" /ДВ бр. 77 от 1977 г./.
26.	Село Ковачевица	с.Ковачевица, обл.Благоевград	Разпореждане на МС № 89 от 02.09.1977 г. за обявяване на с.Ковачевица и с.Долен за исторически и архитектурни резервати /ДВ бр. 73 от 1977 г./.	Наредба № 18 на КК и КАБ за архитектурно-историческите резервати с. Ковачевица и с.Долен /ДВ бр.85 от 1979 г./.
27.	Село Долен	с.Долен, обл.Благоевград	Разпореждане на МС № 89 от 02.09.1977 г. за обявяване на с.Ковачевица и с.Долен за исторически и архитектурни резервати /ДВ бр. 73 от 1977 г./.	Наредба №18 на КК и КАБ за архитектурно-историческите резервати с. Ковачевица и с.Долен /ДВ бр.85 от 1979 г./.
28.	Територията на античния и средновековния град "Августа Траяна-Верея" в центра на град Стара Загора	гр.Стара Загора обл.Стара Загора	Разпореждане на Бюрото на МС № 94 от 27.09.1977 г. за обявяване на територията на античния и средновековния град "Августа Траяна-Верея" в центра на град Стара Загора за археологически резерват /ДВ бр.82 от 1977 г./.	Наредба № 14 на КК и КАБ за археологическия резерват "Августа Траяна – Верея – Стара Загора" /ДВ бр. 43 от 1978 г./.
29.	Национален парк-музей "Шипка-	Шипка-Бузлуджа, обл.Стара Загора	Разпореждане на Бюрото на МС № 71 от	

	Бузлуджа"		17.11.1978 г. за обявяване на Национален парк-музей "Шипка-Бузлуджа" за исторически и архитектурен резерват /ДВ бр. 97 от 1978г./. Постановление № 20681 на М-во на земеделието и държавните имоти за оставяне за народен парк природно-историческите места "Св.Никола" – Шипченско и "Бузлуджа" Крънско - Казанлъшко /ДВ бр.235 от 1936 г./. Разпореждане на МС от 05.10.1956 г. за обявяване на връх Столетов и околността му за парк-музей. Разпореждане на МС № 274 от 05.03.1959 г. за обявяване на местността, находяща се на югоизточния склон на вр.Бузлуджа за национален парк "Бузлуджа"	
30.	Старинната част на град Трявна и архитектурният и историческият ансамбъл "Ангел Кънчев"	гр.Трявна, обл.Габрово	Разпореждане на Бюрото на МС № 46 от 26.07.1979 г. за обявяване на Старинната част на град Трявна за архитектурен и исторически резерват: "Обявява старинната част на гр.Трявна и архитектурния и историческия ансамбъл "Ангел Кънчев" за архитектурен и исторически резерват" /ДВ бр.64 от 1979 г./.	Наредба № 24 на КК и КАБ за опазване и застрояване на архитектурния и историческия резерват "Трявна" /ДВ бр. 14 от 1981 г./.
31.	Село Бръшлян	с.Бръшлян, обл.Бургас	Разпореждане на Бюрото на МС № 3 от 04.02. 1982 г. за обявяване на с.Бръшлян, Бургаски окръг, за архитектурен и исторически резерват /ДВ бр.13 от 1982 г./.	

32.	Старата част на село Стефаново	с.Стефаново, обл.Ловеч	Разпореждане на Бюрото на МС № 40 от 27.10.1982 г. за обявяване старата част на с.Стефаново за архитектурен резерват.	
33.	Античната крепост "Августа" в м.Калето	с.Хърлец, обл.Враца	Разпореждане на Бюрото на МС № 14 от 25.06.1984 г. за обявяване на античната крепост "Августа" в местността Калето – с.Хърлец, Врачански кръг, за археологически резерват	
34.	Античният комплекс "Абритус"	гр.Разград обл.Разград	Решение на Бюрото на МС № 193 от 03.12. 1984 г. за обявяване на античния комплекс "Абритус", Разградски окръг, за археологически резерват.	
35.	Старинната част на село Свежен	с.Свежен, обл.Пловдив	Разпореждане на МС № 55 от 26.11.1987 г. за обявяване на старинната част на село Свежен за архитектурно-исторически резерват /ДВ бр.96 от 1987г./.	
36.	Територията на античния и средновековния град "Деултум-Дебелт"	с.Дебелт, обл.Бургас	Разпореждане на МС № 9 от 28.07.1988 г. за обявяване на територията на античния и средновековния град "Деултум-Дебелт" край с.Дебелт, Бургаска област, за археологически резерват /ДВ бр.64 от 1988 г./.	
37.	Културно-историческата зона, обхващаща местността "Сборяново" и територията между селата Малък Поровец и Свещаре	с.Малък Поровец и с.Свещаре, обл.Разград	Разпореждане на МС № 19 от 08.12.1988 г. за обявяване на резервати: "Обявява културно-историческата зона, обхващаща местността "Сборяново" и територията между селата Малък Поровец и Свещаре, Разградска област за историко-археологически резерват /ДВ бр.96 от 1988г./.	Указания на МК и МСАБ от 03.1990 г. за опазване и охрана на ПК и използване на територията на ИАР "Сборяново" и охранителната му зона /Писмо № РД-00-10 на МК от 25.04.1990 г./.

			Тракийска гробница в с. Свещари, с.Свещари е вписана в Листата на световното наследство на Сесия на Комитета за световно наследство – XII. 1985 г. /.	
38.	Територията на Парка на свободата /Борисовата градина/, вкл." Дендрариума"	гр.София обл.София-град	Разпореждане на МС № 19 от 08.12.1988 г. за обявяване на резервати: "Обявява територии на Парка на свободата, вкл." Дендрариума" за резерват на градинско-парковото изкуство /ДВ бр.96 от 1988 г./.	
39.	Село Катунище	с.Катунище, обл.Сливен	Разпореждане на МС № 20 от 30.12.1988 г. за обявяване на с.Катунище, Бургаска област, за архитектурен резерват. /ДВ бр.4/1989 г./.	Наредба № 12 на КК и МСА за запазване на възрожденската архитектура в Котленската селищна система /ДВ бр. 101 от 1982 г./.
40.	Местността "Яйлата"	гр.Каварна, обл.Добрич	Разпореждане на МС № 1 от 07.02.1989 г. за обявяване на местността "Яйлата", Варненска област, за археологически резерват /ДВ бр. 14 от 1989г./.	
41.	Територията на островите "Св.Иван" и "Св.Петър" и принадлежащата им акватория при Созопол	Островите "Св.Иван" и "Св.Петър" – при Созопол, общ.Созопол, обл.Бургас	Разпореждане на МС № 36 от 21.11.2001 г. за обявяване на територията на островите "Св.Иван" и "Св.Петър" и принадлежащата им акватория при Созопол, област Бургас, за археологически резерват /ДВ бр.104 от 2001г./.	
42.	Територията на античния град "Улпия-Ескус"	с.Гиген, общ.Гулянци, обл.Плевен	Разпореждане на МС № 37 от 21.11.2001 г. за обявяване на територията на античния град "Улпия-Ескус" при село Гиген, област Плевен, за археологически резерват	

			/ДВ бр.104 от 2001г./.	
43.	Античната и средновековната крепост "Калиакра" и прилежащата и територия и акватория	при с.Българево, общ.Каварна, обл.Добрич	Разпореждане на МС № 1 от 07.01.2003 г. за обявяване на античната и средновековната крепост "Калиакра" при с.Българево, общ.Калиакра, обл.Добрич, и прилежащата и територия и акватория за археологически резерват /ДВ бр. 4 от 2003 г./.	

В процедура за обявяване на резерват са:

1. Античен и късноантичен град "Нове" – гр. Свищов – археологически.
2. Античен и късноантичен град "Никополис ад Нестум" – с. Гърмен, община Гърмен – археологически.
3. Античен и късноантичен град "Рацария" – с.Арчар, обл.Видин

Забележка: Националният музей "Рилски манастир и принадлежащата му среда", гр.Рила, обл.Кюстендил е обявен с Постановление на МС № 33 от 11.05.1976г. за исторически и архитектурен резерват /ДВ бр.45 от 1976г./
/отменено с ПМС № 75 от 29.04.91г. – ДВ бр.36 /1991г./

Рилският манастир е вписан в Листата на световното наследство на VII редовна сесия на Комитета за световно наследство – Флоренция, 5-9.XII. 1983 г.
Паметниците на културата на територията на Рилската света обител са обявени в ДВ бр.73 от 1992 г.